

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
POLITIKOS ĮGYVENDINIMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO (toliau - BK) XXVI SKYRIAUS
PAVADINIMO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 175-1 STRAIPSNIU ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO (toliau - KŽĮ) NR. XI-
2234 8 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS POLITINIŲ
PARTIJŲ ĮSTATYMO (toliau – PPĮ) NR. I-606 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 30 STRAIPSNIŲ IR
PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS POLITINIŲ KAMPAINIŲ FINANSAVIMO IR FINANSAVIMO KONTROLĖS
ĮSTATYMO (toliau – PKFFKĮ) NR. IX-2428 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22 STRAIPSNIŲ IR
KETVIRTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO (toliau – ANK) 93, 544 IR 589
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS
RINKIMŲ KOMISIJOS ĮSTATYMO (toliau – VRKĮ) NR. IX-985 3 IR 16 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 121 IR 122 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS LABDAROS IR PARAMOS ĮSTATYMO (toliau - LPI) NR. I-172
13 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-1331 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(toliau kartu – Projektai)
(TAP-18-1874; TAIS NR. 18-11422(2))
2018-11-26 Nr. NV-3120**

Vilnius

Projektų rengėja: Teisingumo ministerija.

Projektų tikslas: Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo skaidrumo didinimas ir finansavimo kontrolės stiprinimas.

Dabartinė situacija: Projektų rengimą paskatino Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto atlikto parlamentinio tyrimo dėl asmenų, verslo subjektų ir kitų interesų grupių galimo neteisėto poveikio valstybės institucijoms priimant sprendimus ir galimos neteisėtos įtakos politiniams procesams išvada. Joje pateiktus pasiūlymus dėl politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės nagrinėjo Ministro Pirmininko 2018 m. birželio 28 d. potvarkiu Nr. 123 sudaryta darbo grupė. Darbo grupė, įvertinusi galiojančio reguliavimo trūkumus, taip pat išanalizavusi praktiką, pateikė siūlomo teisinio reguliavimo gaires, efektyviai kovoti su nelegaliu politinių partijų ir politinių kampanijų dalyvių finansavimu. Darbo grupės išvadoms 2018 m. rugpjūčio 29 d. pasitarime pritarė Vyriausybė ir pavedė Teisingumo ministerijai kartu su Finansų ministerija parengti ir pateikti Vyriausybei reikalingus įstatymų projektus. Identifikuoti dabartinio visuomeninių santykių reguliavimo trūkumai:

Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo šaltinius, tvarką, finansavimo kontrolę nustato PPĮ ir PKFFKĮ. Dabartinis teisinis reguliavimas nedraudžia bet kokio dydžio nario mokesčio sumokėjimo grynaisiais pinigais, nenumato politinėms partijoms prievolės skelbti sutartis, sudarytas pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, neišsamiai apibrėžia, kokie politinių partijų finansavimo šaltiniai yra laikomi neteisėtais, taip pat nereglamentuoja politinės kampanijos apskaitos žiniaraščių viešinimo.

Galiojančiame BK nėra atskiro straipsnio, kuris kriminalizuotų neteisėtą politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimą, tad šiuo metu baudžiamoji atsakomybė kyla tik tais atvejais, kuomet siekiant neteisėto politinių partijų ar politinių kampanijų finansavimo padaromos kitos BK numatytos nusikalstamos veikos, susijusios su mokesčių vengimu, apgaulinga apskaita, dokumentų klastojimu.

Galiojančiame KŽĮ nėra numatyta neteisėto politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kaip nusikalstamos veikos, dėl kurios leidžiama atlikti kriminalinės žvalgybos tyrimą.

ANK nenumato administracinės atsakomybės asmenims, neturintiems teisės aukoti, bet kokia forma remti politinės kampanijos dalyvius ar finansuoti politinės partijas neturint tam teisės.

VRKĮ nesuteikia teisės Vyriausiajai rinkimų komisijai (toliau - VRK), nagrinėjant asmenų pranešimus, skundus ir prašymus dėl galimų rinkimų pažeidimų bei politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų, reikalauti iš fizinių ir juridinių asmenų privalomai pateikti turimą informaciją ir dokumentus.

LPI apibrėžti tam tikri paramos gavėjo statuso netekimo pagrindai, tačiau jų nepakanka, norint sumažinti riziką piktnaudžiavimams pasinaudojant paramos gavėjo statusu.

Projektų esmė:

Siūloma BK papildyti nauju 175¹ straipsniu, pagal kurį atsakomybėn siūloma traukti asmenis, kurie draudžiamu būdu ar iš draudžiamų šaltinių teikė lėšas ar kitokią materialinę paramą, kurių vertė viršija 500 MGL dydžio sumą, politinei partijai ar politinei kampanijai tiesiogiai ar netiesiogiai finansuoti arba šias lėšas ar paramą bet koku būdu priėmė arba panaudojo politinės partijos ar politinės kampanijos veikloje. Pažeidimą priskirti apysunkių nusikaltimų kategorijai ir už jo padarymą bausti bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki ketverių metų. Baudžiamojon atsakomybėn būtų traukiami tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys. Siekiant sudaryti prielaidas atlikti kriminalinės žvalgybos tyrimą dėl šio nusikaltimo, siūloma atitinkamai pildyti KŽĮ.

Siekiant maksimaliai riboti pažeidimus, susijusius su politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimu, PPI ir PKFFKĮ projektuose siūlomos finansinio pobūdžio poveikio priemonės, kurios nesudarytų prielaidų politinėms partijoms iš neteisėto finansavimo gauti naudos, tai yra neleistų pasinaudoti finansavimo pažeidimu. Šiam tikslui PPI siūloma nustatyti, kad jeigu politinė partija priima ir panaudoja lėšas iš įstatyme nenurodytų finansavimo šaltinių, VRK priima sprendimą, kuriuo įpareigoja politinę partiją tokio pat dydžio sumą pervesti į valstybės biudžetą. Atitinkamai PKFFKĮ siūloma nustatyti, kad jeigu politinės kampanijos dalyvis nedeklaruoja politinės kampanijos išlaidų, dėl kurių būtų viršytas jo išlaidų limitas, VRK sprendimu politinės kampanijos dalyvis sumą, lygią nedeklaruotų politinės kampanijos išlaidų dydžio sumai, privalo pervesti į valstybės biudžetą. PPI taip pat siūloma nustatyti, kad VRK pripažinus, kad politinė partija šiurkščiai pažeidė įstatymą, tokiai politinei partijai iki dvejų metų nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos valstybės biudžeto asignavimai nebūtų skiriami.

Pildomos PPI nuostatos, kad visos politinės partijos išlaidos, išskyrus išlaidas politinei kampanijai finansuoti, turi būti apmokamos tik iš politinės partijos banko einamosios sąskaitos ir tik banko pavedimu. Taip pat neteisėto finansavimo prevencijos tikslais PPI siūlytina nustatyti, kad nario mokestis, viršijantis 0,3 VMDU dydį, privalo būti mokamas banko pavedimu, ir detaliau suregulamentuoti paskolų garantą politinės partijos prievolėms. PKFFKĮ siūloma numatyti, kad politinių kampanijų dalyvių politinės kampanijos laikotarpiu atsiradę įsiskolinimai turi būti įvykdyti per vienus metus nuo galutinių rinkimų, referendumo rezultatų paskelbimo.

PKFFKĮ projekte siūloma nustatyti, kad politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraščiai, politinės kampanijos finansavimo sutartis bei politinių kampanijų finansavimo ataskaitos būtų viešinamos VRK interneto svetainėje per 10 darbo dienų nuo jų gavimo dienos. PKFFKĮ taip pat siūloma uždrausti politinės kampanijos dalyviui prisiimti naujų išlaidų ar įsipareigojimų, jei VRK nustato, kad iki rinkimų dienos toks politinės kampanijos dalyvis jau viršijo politinės kampanijos išlaidų limitą. Užtikrinant politinės reklamos skaidrumą, PKFFKĮ projekte siūloma nustatyti, kad politinė reklama būtų žymima nuolat, o ne tik politinės kampanijos laikotarpiu, taip pat viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai VRK duomenis apie paskleistą politinę reklamą privalo teikti nuolat.

PPI siūloma numatyti, kad politinės partijos VRK kartu su finansinių ataskaitų rinkiniu pateikia ir partijos veiklos finansavimo ataskaitą, į kurią būtų įtraukti politinės partijos organizuoti renginiai, politinė reklama ir kita politinei partijai būdinga veikla. PPI projekte taip pat siūloma nustatyti pareigą politinėms partijoms, kurios gauna valstybės biudžeto asignavimus ir yra laikomos perkančiosiomis organizacijomis, savo interneto svetainėje skelbti visas pagal Viešųjų pirkimų

įstatymą sudarytas sutartis. Jeigu nustatoma, kad politinė partija pažeidė reikalavimą dėl sudarytų sutarčių viešinimo, VRK sprendimu politinei partijai nebūtų skiriama asignavimų suma, atitinkanti nepaviešintų sutarčių sumą. Pažymėtina ir tai, kad pagal naujai siūlomą reglamentavimą, užtikrinant politinių partijų veiklos finansavimo stebėseną, PPĮ projekte yra nustatyta, kad rinkimų proceso skaidrumo užtikrinimo tikslais VRK interneto svetainėje turi būti skelbiami politinių partijų narių, per kalendorinius metus sumokėjusių daugiau nei 360 eurų nario mokesčių, sąrašai, juose nurodant partijos nario vardą, pavardę ir sumokėtą sumą.

VRKĮ siūloma nustatyti VRK reikalavimų privalomumą fiziniams ir juridiniams asmenims. Tais atvejais, kai VRK, vykdančiai tyrimą dėl šiurkštaus politinės partijos įstatymo pažeidimo, politinė partija turimų dokumentų ir informacijos nepateikia, VRK suteikiama teisė tokiai politinei partijai sustabdyti valstybės biudžeto asignavimų skyrimą. VRKĮ projektas taip pat pildomas naujomis nuostatomis dėl asmenų pranešimų, skundų ir prašymų dėl galimų rinkimų pažeidimų bei politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų nagrinėjimo VRK tvarkos ir terminų, taip pat surinktos medžiagos dėl galimų finansavimo pažeidimų pagal kompetenciją perdavimo ikiteisminio tyrimo institucijoms.

ANK siūloma neteisėtai auką suteikusiam asmeniui ar auką suteikusio juridinio asmens vadovui ar kitam už sprendimo priėmimą atsakingam asmeniui skirti numatyto dydžio baudą, kurios dydis būtų iki 3000 eurų. Atitinkamai siūloma numatyti baudas iki 3000 eurų už politinių partijų finansavimą neturint tam teisės.

Siekiant užkirsti kelią piktnaudžiauti paramos gavėjo statuso suteikiamomis lengvatomis, LPĮ siūloma nustatyti, kad paramos gavėjo statusas negali būti suteikiamas tokiam asmeniui, kurio vadovas yra arba buvo kito asmens, kuriam už atitinkamus LPĮ įvardytus pažeidimus arba dėl to, kad jis neatitinka minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų, ne anksčiau kaip prieš vienerius metus buvo panaikintas paramos gavėjo statusas, vadovu. LPĮ projektu taip pat siūloma atsisakyti perteklinės ir teisinius santykius dubliuojančios nuostatos dėl paramos gavėjo statuso panaikinimo už BK numatytą nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą ekonomikai ir verslo tvarkai ar finansų sistemai. Atsižvelgiant į tai, kad Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas paramos gavėjams nėra taikomas, LPĮ projektu taip pat siūloma atsisakyti ir šio paramos gavėjo statuso panaikinimo pagrindo.

Derinimas: Įstatymų projektai buvo pateikti derinti Vidaus reikalų ministerijai, Finansų ministerijai, Vyriausiajai rinkimų komisijai, Valstybės saugumo departamentui, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Finansų ministerijos, Nacionalinei teismų administracijai, Generalinei prokuratūrai, „Transparency International“ Lietuvos skyriui. Su Vidaus reikalų ministerija, Valstybės saugumo departamentu ir Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija įstatymų projektai suderinti be pastabų. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nustatytais terminais savo pastabų nepateikė. Įstatymų projektai patikslinti ir papildyti pagal Finansų ministerijos, Vyriausiosios rinkimų komisijos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Generalinės prokuratūros pateiktas pastabas. Institucijų pastabos, į kurias nebuvo atsižvelgta, įvertintos derinimo pažymoje.

Atitiktis Vyriausybės programos nuostatoms: projektais prisidedama įgyvendinant Septynioliktosios Vyriausybės programos 222, 244, 286 p. nuostatas.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome rengėjams įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės projektams 2018 m. lapkričio 23 d. išvadoje Nr. NV-3109 pateiktas pastabas.

Siūlome projektus svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime.

Audrius Kasinskas, tel. +370 706 63733, el. p. audrius.kasinskas@lrv.lt